

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tas-16 ta' Jannar, 2009

Citazzjoni Numru. 548/2004

Bank of Valletta p.l.c.

Versus

Josette Saliba u Alfred Williams

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi qiegħda titlob illi b'titolu ta' danni jintraddula flus illi silfet lill-konvenuta Saliba għax imqarrqa mill-konvenuti.

Lċ-ċitazzjoni tgħid illi, fuq talba tal-konvenuti, is-soċjetà attriċi tat faċilità bankarja lill-konvenuta Saliba bil-pattijiet miftiehma fuq kitba tad-9 ta' Lulju 2002. Wara, l-attriċi saret taf illi t-talba tal-konvenuti kienet imsejsa fuq qerq, u l-attriċi kienet twasslet illi tagħti dik il-faċilità bis-saħħa ta' *messa in scena*, bil-produzzjoni ta' dokumenti foloz u stqarrijiet foloz magħmula mill-konvenuti.

L-attriċi għandha tiegħu mingħand il-konvenuti sitt elef, sitt mija u sebgħa u ħamsin lira u disgħa u ħamsin ċenteżmu (Lm6,657.59) – daqs ħmistax-il elf, ħames mija u tmien euro u ċenteżmu (€15,508.01) – flimkien ma' l-imgħax

legali mill-1 t'April 2004 sa meta jintraddu l-flus, bilanċ minn somma li l-konvenuti kisbu bil-qerq fuq imsemmi. Billi għalxejn sejñet lill-konvenuti, ukoll b'ittra uffiċjali tal-21 ta' Novembru 2003, sabiex iroddu l-flus, l-attriċi fetñet din il-kawża u qiegħda titlob illi l-qorti:

1. tgħid illi l-faċilità bankarja ta' sitt elef lira (Lm6,000) mogħtija mis-soċjetà attriċi b'kitba tad-9 ta' Lulju 2001 inkisbet mill-konvenuti b'qerq u permezz ta' dokumenti foloz u stqarrijiet foloz magħmula minnhom lill-attriċi;

2. tgħid illil-attriċi ġarrbet danni ta' sitt elef, sitt mija u sebgħa u ħamsin lira u disgħa u ħamsin ċenteżmu (Lm6,657.59) – daqs ħmistax-il elf, ħames mija u tmien euro u ċenteżmu (€15,508.01) – flimkien ma' l-imgħax legali mill-1 t'April 2004 sa meta jintraddu l-flus, minħabba l-qerq tal-konvenuti; u

3. tikkundanna lill-konvenuti jħallsu lill-attriċi sitt elef, sitt mija u sebgħa u ħamsin lira u disgħa u ħamsin ċenteżmu (Lm6,657.59) – daqs ħmistax-il elf, ħames mija u tmien euro u ċenteżmu (€15,508.01) – flimkien ma' l-imgħax legali mill-1 t'April 2004 sa meta jsir il-ħlas.

Qiegħda titlob ukoll l-ispejjeż, fosthom dawk ta' l-ittra uffiċjali tal-21 ta' Novembru 2003 u tal-mandat ta' inibizzjoni li talba għall-ħruġ tiegħu saret flimkien ma' ċitazzjoni.

Il-konvenut Williams ressaq dawn l-eċċezzjonijiet:

1. it-talbiet tas-soċjetà attriċi, safejn magħmula kontra l-eċċipjent, huma “assolutament infondati fil-fatt u fid-dritt” għax l-eċċipjent la talab u lanqas kiseb il-faċilità bankarja msemmija fiċ-ċitazzjoni, u ma għandu ebda relazzjoni ġuridika ma' l-attriċi dwar dan id-dejn;

2. l-eċċipjent ma jwieġeb għal ebda danni li ġarrbet l-attriċi u ma għamel ebda qerq kif imsemmi minnha; u

3. għalhekk ma hemmx danni li għandhom jiġu likwidati sabiex il-konvenut ikun kundannat iħallashom.

Il-konvenuta Saliba ma ressqitx eċċezzjonijiet u baqgħet kontumaċi.

Il-fatti li wasslu għal din il-kawża seññew hekk:

Sabiex ikabbar in-negożju tiegħu l-bank attur ħoloq skema ta' self “awtomatizzat” li kien iħalli li talbiet għal self ta' somom relativament żgħir, sa ftit eluf ta' liri maltin, flok ikunu proċessati minn funzjonarju tal-bank kienu jiġu proċessati minn sistema informatiku: min jagħmel it-talba

kien jagħti ċertu tagħrif, bħall-*istatus* tiegħu ta' impjegat jew jaħdem għal rasu, id-dhul tiegħu fis-sena, u n-nefqa li ried jissellef għaliha, kollox imsaħha b'riċevuti jew fatturi jew dokumenti oħra; dan it-tagħrif kien jiddaħhal fis-sistema informatiku u dan is-sistema kien japprova jew ma japprovax is-self skond algoritma matematiku. B'dan il-mod, it-twegiba lill-klijent kienet tingħata aktar malajr, fi żmien siegħa l-klijent jieħu l-flus mislufa, mingħajr ma jintalab jagħti garanzija reali jew personali, u bis-saħħa ta' hekk il-bank attur kien jiġbed aktar klijenti mill-kompetituri tiegħu u jkabbar il-“portafoll” tan-negozju tiegħu.

Gara li l-konvenut Williams kien introduċa ħafna klijenti lill-fergħa ta' Raħal Ġdid tal-bank attur biex dawn il-klijenti jieħdu self b'dan il-mod. Darba minnhom persuna li kienet ukoll introdotta mill-konvenut Williams biex saret klijenta tal-fergħa ta' Raħal Ġdid għamlet talba għal self f'fergħa oħra ta' l-istess bank. Meta l-*manager* tal-fergħa ta' Raħal Ġdid sar jaf b'dan, għax kien mgħarraf mill-fergħa l-oħra, ħaseb ħażin, tant illi iddeċieda li jivverifika hu stess, manwalment, l-inkartament mhux biss ta' dak il-każ iżda ta' kull self li kien sar lil min kien introduċih lill-bank il-konvenut Williams. Sab *pattern* li kompla ħassbu ħażin għax sab illi dawn il-klijenti kollha kienu qegħdin jissellfu biex jixtru l-istess ħwejjeg – bħal *television sets* u kmamar tas-sodda – mingħand Williams stess, u deherlu li din ma kinitx ħaġa normali.

Kompla jsir stħarriġ kemm mill-bank u kemm mill-pulizija, u nstab illi f'aktar minn għoxrin każ ta' self b'dan is-sistema awtomatizzat – kollha lil persuni li kien introduċihom il-konvenut Williams – kienet inħolqot *messa in scena*: dawn il-klijenti la kienu tassew impjegati u lanqas kienu jinqdew bis-self biex jixtru l-ħwejjeg li kienu iġħidu li jridu jixtru; id-dokumenti kollha kienu jkunu falzifikati u magħmula *ad hoc* biex iqarrqu bis-sistema.

Li ġara kien li l-algoritma li kien jipproċessa t-talbiet għas-self ma kienx programmat biex jaqbad dawn l-irregolaritajiet, u malajr ġara li xi ħadd aktar makakk kien intebaħ b'din id-djufija tas-sistema u malajr ħoloq sistema biex jisfruttaha billi jressaq nies biex jissellfu mill-bank, jipprovdihom id-dokumenti meħtieġa biex iqarrqu bis-sistema, u mbagħad jieħu sehem mill-flus. Wara li sar ilhom rapport mill-bank, il-pulizija interrogaw lil dawn il-

klijenti li ma kinux qegħdin iroddu s-self u dawn stqarru illi l-persuna li kienet tgħinhom fil-fatt kienet il-konvenut Alfred Williams.

Għalkemm Williams çaħad dan, u jammetti biss li kull ma għamel kien li lill-konvenuta Saliba taha fattura mhux bil-ħsieb li jbigħilha xi ħaġa iżda biex din tingeda biha biex tiegħu self mill-bank, il-fatti juru xort'oħra, illi Williams kien ħa sehem ferma aktar attiv, u ipprova wkoll dokumenti oħra, biex jinkiseb is-self, u, fuq stqarrija tiegħu stess, kien jiegħu sehem mill-flus mislufa.

Williams kellu ħanut li kien ibigħ għamara u *white goods* fost ħwejjeg oħra, u lil xi klijenti tiegħu – l-aktar li jkunu nies li jkollhom bżonn il-flus – kien igħidilhom li seta' jgħinhom jiksbu self, jagħtihom dokumenti, fosthom formuli FS3 tad-Dipartiment tat-Taxxi Interni u fatturi għax-xiri ta' għamara jew *white goods*, u jmur magħhom il-bank biex igħinhom jiksbu s-self. Meta l-klijent jiegħu l-flus mill-bank, dawn il-flus ma kienx jingeda bihom biex jixtri l-ħwejjeg murija fuq il-fatturi iżda għal għanijiet oħra, wara li l-konvenut Williams jiegħu s-sehem tiegħu. Mix-xieħda ħareġ illi l-prassi kienet illi l-flus, li kienu jingħataw mill-bank dak il-ħin stess, kienu jinqasmu mill-ewwel fi tnejn, x'aktarx biex Williams jiegħu sehem mill-ewwel. Imbagħad, naturalment, dawn il-klijenti ma kinux jifilhu jroddu s-self, u kienu jaqgħu lura fil-ħlasijiet.

U hekk il-bank attur ħoloq il-verżjoni tiegħu ta' dak li fit-terminoloġija tallum jissejjaħ *sub-prime crisis*: fi kliem ieħor, self lil min il-patrimonju tiegħu ma jagħtix garanzija tajba biżżejjed li s-self għad jintradd, u, forsi illum *col senno del poi* nistgħu ngħidu wkoll, self irresponsabbli li min ikollu jissallab biex iroddu għax ma jkunx jiflaħ għalih. Dan ġara wkoll fil-każ tal-konvenuta Saliba, flimkien ma' aktar minn għoxrin persuna oħra. Din kienet marret il-bank, flimkien mal-konvenut Williams, biex tissellef flus biex tixtri għamara u wriet FS3, li kien ipprovdha Williams, li turi li kienet impjegata ma' *Life Time Limited* – soċjetà li wara nstab li ma kinitx teżisti – bi dħul ta' disat elef, seba' mija u tmienja u erbgħin lira (Lm9,748) – daqs tnejn u għoxrin elf, seba' mija u sitt euro u tlieta u sebgħin ċenteżmu (€22,706.73) – fis-sena, u s-sistema approva s-self ta' somma li nħadmet skond il-prezz tal-ħwejjeg li l-konvenuta riedet tixtri u d-dħul tagħha fis-sena. Bis-saħħa

ta' hekk il-konvenuta kisbet self ta' sitt elef lira (Lm6,000) – ftit anqas minn erbatax-il elf euro (€14,000) – li issa ma tistax troddu. L-impjegat tal-bank illi ipproċessa t-talba xehed ukoll illi l-flus, li ngħataw f'kontanti, x'aktarx ingħataw fiżikament f'idejn il-konvenut Williams maqsuma fi tnejn: sehem tqiegħed f'*envelope* u s-sehem l-ieħor f'*envelope* ieħor. Kompla jixhed illi din kienet il-prassi fil-kazijiet ta' klijenti li kien jintroduċihom il-konvenut Williams.

Fil-fatt Saliba ma kellhiex impjieg, u d-dokument fiskali kien falzifikat. L-għamara li kellha tixtri ma xtrathiex, u parti mill-flus jidher li tathom lill-konvenut talli "għenha" tiskeb is-self. Il-qagħda finanzjarja tagħha issa hija illi ma għandhiex mnejn tħallas id-dejn li l-bank ikollu issa jqisu bħala *bad debt*, jew, fit-terminoloġija tallum, *toxic asset*. Il-*manager* tal-fergħa tal-bank attur mnejn il-konvenuta Saliba kisbet is-self xehed illi, li kieku l-bank kien jaf bil-qagħda finanzjarja tagħha flok kien imqarraq bid-dokumenti li ntwerewlu, naturalment ma kienx jagħti s-self. Għax tqarraq, il-bank ġarrab telf ta' dik il-parti tad-dejn li ma ntradditx.

Ma jistax ikun hemm kontestazzjoni serja li kien il-qerq pratikat mill-konvenuti, f'konfossa flimkien, li wassal għat-telf li ġarrab il-bank attur, għax is-self ma kienx jingħata li kieku kienet magħrufa l-pożizzjoni finanzjarja tassew tal-konvenuta. Billi kien il-qerq tal-konvenuti flimkien li wassal għal dan it-telf, huma l-konvenuti li għandhom jagħmlu tajjeb, u, billi kienu t-tnejn *in mala fide*, ir-responsabbiltà tagħhom hija *in solidum*, kif igħidu u jridu l-artt. 1044 u 1049(1) tal-Kodiċi Ċivili. Ukoll, billi r-responsabbiltà hija *ex delicto*, l-eċċezzjoni tal-konvenut Williams li ma għandux relazzjoni mal-bank għax ma kienx hu li ssellef ma għandhiex relevanza u hija miċhuda. Il-*quantum* tat-telf ma ġiex kontestat, u għandhom ukoll jithallsu l-imgħaxijiet bit-tmienja fil-mija fis-sena (8% *p.a.*) kif irid l-art. 1047(1).

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti taqta' l-kawża billi tilqa' t-talbiet tas-soċjetà attriċi u:

1. tgħid illi l-faċilità bankarja ta' sitt elef lira (Lm6,000) mogħtija mis-soċjetà attriċi b'kitba tad-9 ta' Lulju 2001 inkisbet mill-konvenuti b'qerq u permezz ta' dokumenti foloz u stqarrijiet foloz magħmula minnhom lill-attriċi;

2. tgħid illil-attriċi ġarrbet danni ta' sitt elef, sitt mija u sebgħa u ħamsin lira u disgħa u ħamsin ċenteżmu (Lm6,657.59) – daqs ħmistax-il elf, ħames mija u tmien euro u ċenteżmu (€15,508.01) – flimkien ma' l-imgħax bit-tmienja fil-mija fis-sena (8% *p.a.*) mill-1 t'April 2004 sa meta jintraddu l-flus, minħabba l-qerq tal-konvenuti; u
3. tikkundanna lill-konvenuti flimkien *in solidum* iħallsu lill-attriċi ħmistax-il elf, ħames mija u tmien euro u ċenteżmu (€15,508.01), flimkien ma' l-imgħax bit-tmienja fil-mija fis-sena (8% *p.a.*) mill-1 t'April 2004 sa meta jsir il-ħlas, u l-ispejjeż ġudizzjarji, fosthom dawk ta' l-ittra uffiċjali tal-21 ta' Novembru 2003 u tal-mandati kawtelatorji.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----